

IZVJEŠĆE O SERIJI PREDAVANJA 'GLOBAL CLASSROOM' NA TEMU UMJETNE INTELIGENCIJE I LJUDSKIH PRAVA

U razdoblju od 27. siječnja do 17. veljače 2026. održan je ciklus online predavanja pod nazivom *Global Classroom*, posvećen temi umjetne inteligencije i njezinu sve većem utjecaju na ljudska prava. Predavanja su organizirana kroz suradnju Europa-Instituta i mreže SEELS. Europa-Institut pri Sveučilištu Saarland u Saarbrückenu, osnovan 1951. godine, djeluje kao poslijediplomska ustanova specijalizirana za europsko i međunarodno pravo.¹ S druge strane, mreža SEELS okuplja 13 pravnih fakulteta iz zemalja jugoistočne Europe s ciljem unaprjeđenja pravnog obrazovanja i znanstvenoistraživačkog rada.² Suradnja je ostvarena u okviru projekta „*Human Rights and Technology: Bridging the Gap with AI Applications (HARTEch)*”, koji se provodi uz financijsku potporu Njemačke službe za akademsku razmjenu (DAAD).

Pod okriljem istog projekta, na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu u periodu od 8. do 12. rujna 2025. godine bila je održana i Međunarodna ljetna škola na temu "*Artificial Intelligence and Law: Mastering the Future of Law in AI Age*", a tom je prilikom voditelj prof. dr. sc. Petar Bačić naglasio važnost sveobuhvatnog pristupa sve značajnijem utjecaju modernih tehnologija na različite aspekte modernog društva, a posebno glede novih izazova koje tehnološki napredak postavlja pred pravni sustav i demokratske institucije.³ U tom smislu uočljiva je i komplementarnost s ciljevima Institucionalnog istraživačkog projekta "Utjecaji europskog i međunarodnog prava na nacionalni pravni poredak – izazovi prilagodbe za demokratsku državu EMPO-HR".

Cilj *Global Classroom* predavanja bio je okupiti studente i profesore iz različitih zemalja i omogućiti im razmjenu znanja o umjetnoj inteligenciji u međunarodnom i poticajnom okruženju. Održana su ukupno tri predavanja, i to na teme primjene umjetne inteligencije u kaznenim postupcima, javnim uslugama, te istraživanju i obrazovanju. Prvo predavanje, pod nazivom „Korištenje alata umjetne inteligencije u kaznenim postupcima”, održao je Ivan Vidaković, mag. iur., asistent na Katedri kaznenopravnih znanosti Pravnog fakulteta u Osijeku. Predavanje na temu „Korištenje alata umjetne inteligencije i obavljanje javnih usluga“ održala

¹ Europa-Institut, „Europa-Institut – English Homepage,“ pristupljeno 18. ožujka 2026., <https://www.europainstitut.de/en/>.

² South East European Law Schools Network, „SEELawSchool – English Homepage,“ pristupljeno 18. ožujka 2026., <https://www.seelawschool.org/index.php?lang=en>.

³ Usp. <https://www.unist.hr/medjunarodna-ljetna-skola-na-temu-artificial-intelligence-and-law-mastering-the-future-of-law-in-ai-age/20967>

je dr. Sanja Grbović, suradnica u nastavi na Pravnom fakultetu u Podgorici, u Crnoj Gori. Treće predavanje, „Korištenje umjetne inteligencije u istraživanju i obrazovanju”, održala je prof. dr. Nina Gumzej, redovita profesorica na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Predavanja je moderirala dr. Neda Zdraveva, redovita profesorica na Pravnom fakultetu Sveučilišta Sv. Ćirila i Metoda u Skoplju i direktorica SEELS-a.

Ono što je donedavno djelovalo kao znanstvena fantastika ili daleka budućnost danas sve više postaje dio naše svakodnevice. Umjetna inteligencija ubrzano oblikuje različite aspekte društva i našeg svakodnevnog života, često i na načine kojih nismo u potpunosti svjesni. Vrlo je važno biti informiran i kritički promišljati o načinima na koje se ove tehnologije koriste. Iako većina Europljana ima pozitivan stav prema umjetnoj inteligenciji i robotima, velik broj ih smatra da je s tim tehnologijama ipak potrebno postupati oprezno. Prema rezultatima Eurobarometra, gotovo dvije trećine Europljana smatra da će do 2030. godine biti nužno razumjeti osnove umjetne inteligencije.⁴ Unatoč nepostojanju jedinstvene, općeprihvaćene definicije, umjetna inteligencija se najčešće opisuje kao područje računalne znanosti koje razvija sustave sposobne obavljati zadatke za koje je inače potrebna ljudska inteligencija. Definijska nejasnoća često proizlazi iz načina na koji pravo klasificira umjetnu inteligenciju i njezine različite primjene. Iako se umjetna inteligencija kao akademska disciplina razvija još od 1956. godine, u posljednjih nekoliko godina vidljiv je posebno brz napredak tehnologije. Takav razvoj povezan je s većom dostupnošću podataka, snažnijim računalnim sustavima te velikim ulaganjima tehnoloških kompanija. Istodobno su napredovale i metode učenja, osobito treniranje neuronskih mreža na velikim skupovima podataka. Sve veći broj visokoobrazovanih stručnjaka usmjerava se upravo prema ovom području. Istraživači koji od 2017. objavljuju Stanfordov godišnji Indeks umjetne inteligencije ističu kako se razvoj u ovom području odvija iznimno brzo. Napredak koji je prije zahtijevao pet do deset godina, danas se može dogoditi u samo godinu ili dvije.⁵

Umjetna inteligencija jedan je od prioriteta Europske unije. Brzi napredak tehnologije i njezina sve šira primjena potaknuli su niz regulatornih inicijativa, s ciljem da se postavi pravni okvir za korištenje umjetne inteligencije. U tom je kontekstu Europska komisija 2021. predstavila prijedlog sveobuhvatnog zakonodavnog okvira za umjetnu inteligenciju, poznat kao *Akt o umjetnoj inteligenciji* (AI Act). Ovaj akt temelji se na pristupu procjene rizika, prema

⁴ Europska komisija, *Future Needs in Digital Education: Flash Eurobarometer Survey* (Bruxelles: Europska komisija, 11. prosinca 2025.), dostupno na <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3352?ref=eutechloop.com>.

⁵ *AI Index 2017 Annual Report*, Stanford University — Human-Centered AI (HAI), „AI INDEX, NOVEMBER 2017,“ pristupljeno 25. ožujka 2026., <https://hai.stanford.edu/assets/files/ai-index-2017-annual-report.pdf>.

kojem se sustavi umjetne inteligencije razvrstavaju ovisno o razini rizika koji mogu predstavljati za društvo i temeljna prava. Sustavi koji predstavljaju neprihvatljiv rizik smatraju se posebno opasnima te su u potpunosti zabranjeni, poput sustava socijalnog bodovanja ili određenih oblika biometrijskog nadzora. Sustavi visokog rizika, koji mogu značajno utjecati na pristup zapošljavanju, kreditima ili javnim uslugama, podliježu strogim regulatornim pravilima. S druge strane, sustavi ograničenog rizika moraju osigurati transparentnost prema korisnicima, dok za sustave minimalnog rizika nisu propisane posebne obveze⁶. Zakonski okvir temelji se na članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (TFEU), koji omogućuje usklađivanje pravila država članica radi boljeg funkcioniranja unutarnjeg tržišta⁷. Akt o umjetnoj inteligenciji formalno je stupio na snagu 1. kolovoza 2024., dok njegova postupna primjena započinje 2025. godine. Za provedbu Akta nadležni su Europski ured za umjetnu inteligenciju te tijela država članica. Cilj regulacije jest osigurati da sustavi umjetne inteligencije budu sigurni, transparentni, i u skladu s temeljnim vrijednostima Europske unije, uz posebnu pažnju na zaštitu privatnosti i osobnih podataka, sprječavanje diskriminacije i pristranosti te osiguranje odgovornosti u slučaju štete.⁸

Ciklus predavanja Global Classroom pružio je sudionicima temeljit uvid u različite aspekte primjene umjetne inteligencije u suvremenom društvu. Kroz izlaganja i rasprave obrađena su područja kaznenog prava, javne uprave te obrazovanja i znanstvenoistraživačkog rada, čime je sudionicima omogućeno bolje razumijevanje mogućnosti, ali i izazova koje donosi razvoj takvih tehnologija. Primjeri predstavljeni tijekom predavanja pokazali su da umjetna inteligencija već ima značajnu ulogu u brojnim društvenim sustavima. U kaznenom pravosuđu takvi se sustavi koriste u analizi podataka i procjeni rizika, u javnoj upravi doprinose učinkovitijem pružanju usluga i digitalizaciji administrativnih postupaka, dok u obrazovanju i znanstvenom radu mogu olakšati pristup informacijama i obradu složenih skupova podataka. Istodobno, rasprave su ukazale i na niz pitanja koja zahtijevaju daljnje pravno i društveno promišljanje. Među najvažnijima su transparentnost algoritama, zaštita privatnosti i osobnih podataka te utvrđivanje odgovornosti u situacijama kada automatizirani sustavi uzrokuju pogreške ili štetu. Upravo zbog toga razvoj umjetne inteligencije sve se češće promatra u širem

⁶ Europska komisija, "AI Act: Regulatory Framework on Artificial Intelligence," pristupljeno 18. ožujka 2026., <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>.

⁷ Europska unija, *Ugovor o funkcioniranju Europske unije*, Službeni list Europske unije C 115 (9. svibnja 2008.), pristupljeno 16. ožujka 2026., <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12008E114:en:HTML>.

⁸ Michael Veale i Frederik Zuiderveen Borgesius, "Demystifying the Draft EU Artificial Intelligence Act," *Computer Law Review International* 22, br. 4 (2021): 97–112, <https://doi.org/10.9785/crl-2021-220402>.

kontekstu zaštite temeljnih prava i uspostave odgovarajućih regulatornih okvira. Sudjelovanje u ovom programu studentima je omogućilo upoznavanje s aktualnim raspravama o ulozi umjetne inteligencije u pravu i društvu te potaknulo kritičko promišljanje o njezinoj primjeni. Razmjena iskustava između studenata i predavača iz različitih država dodatno je pridonijela razumijevanju međunarodne dimenzije tih pitanja. Takvi projekti pokazuju važnost interdisciplinarnе suradnje u proučavanju novih tehnologija te mogu imati važnu ulogu u razvoju pravnih i društvenih pristupa koji će omogućiti odgovornu i uravnoteženu primjenu umjetne inteligencije u budućnosti. Na kraju valja izraziti zahvalnost cijenjenim predavačima koji su sudjelovali u ovom ciklusu predavanja i svojim stručnim znanjem, iskustvom i pristupačnošću značajno pridonijeli kvaliteti programa. Pritom su strpljivo i precizno odgovarali na postavljena pitanja, dodatno pojašnjavajući složene pravne i tehnološke aspekte primjene umjetne inteligencije. Takav pristup omogućio je studentima bolje razumijevanje obrađenih tema i potaknuo daljnje promišljanje o ulozi umjetne inteligencije u suvremenom pravnom i društvenom kontekstu. Tijekom programa istaknuta je i važnost nastavka suradnje među uključenim institucijama, pri čemu je izražena spremnost za buduće zajedničke aktivnosti i razmjenu znanja u području istraživanja i obrazovanja vezanih uz umjetnu inteligenciju.

Asistentica Ruby Marčinković, mag. iur.

Katedra za Ustavno pravo

Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu